

Lätt hjärnskadade måste bli bättre bemötta

Rehabilitering efter hjärnskada är eftersatt. Särskilt personer med lättare hjärnskador möts av stor oförståelse från sjukvård och myndigheter. Det konstaterar Marie-Jeanette Bergvall, kanslichef på Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft.

Inom ramen för ett EU-projekt har förbundet intervjuat ett 50-tal personer med lätta hjärnskador i Stockholm och på Gotland och bilden är entydig.

– De får inte den rehabilitering de borde ha rätt till, säger Marie-Jeanette Bergvall.

– Oavsett orsak till hjärnskadan, stroke, utmattningsyndrom, överfallsvåld, eller vad det är, så visade det sig att det inte fått rehabilitering.

Deras största problem var att inte bli tagna på allvar av vårdpersonal eller handläggare på försäkringskassa och arbetsförmedling. Om inte skadan syntes påtagligt ansåg myndigheterna att den inte fanns, var den samstämmiga bilden i intervjuerna.

– De skadades uppgifter ifrågasätts och de stöts bort ur rehabiliteringskedjan. Det händer också att resten av familjen ifrågasätter deras kognitiva skador, eftersom de, om de koncentrerar sig tillräckligt mycket, tillfälligt kan fungera normalt.

– Just det förhållandet att de kan dölja sina symtom när de skärper sig försämrar upplevelsen av deras trovärdighet. När de möter företrädare för vård eller myndigheter vill de inte ge ett dåligt intryck, utan koncentrerar sig så pass att de uppträder normalt under mötet. Först när de släpper koncentrationen blir funktionsnedsättningen påtaglig.

– Samma problem har de i mötet med LSS-handläggare och biståndsbedömare. Hjärnskadades handikapp ifrågasätts, säger Marie-Jeanette Bergvall.

En studie i Västerbotten där alla personer som drabbats av lätta hjärnskador följts upp bekräftar bilden. 79 procent hade tre år efter sin skada kvarstående symtom.

– Studien visade att vården inte varit medveten om konsekvenserna efter

skadorna. Man konstaterade helt kort att personen fått en hjärnskakning, men hade ingen aning om på vilket sätt det senare drabbade den skadade personen i det vardagliga livet. Det i sin tur förde med sig att de skadade sorterades bort av primärvården och inte fick möta professionell rehabiliteringspersonal. Dessvärre är det fortfarande på det sättet på många håll, säger Marie-Jeanette Bergvall.

Hon anser att det är utomordentligt angeläget att hjärnskadade får rehabilitering.

– Alldeles för få ges möjlighet att träffa arbetsterapeut. Konsekvensen av det är att de inte blir tillräckligt utredda och deras funktionsnedsättning fortsätter att vara anonym för alla i vårdapparaten och för handläggare på myndigheterna. Jag skulle önska att alla hjärnskadade som gör återbesök på sina vårdcentraler ska få möjlighet att testas av arbetsterapeut och efter det slussas vidare i rehabiliteringskedjan, säger hon.

– Jag tycker att vi tillsammans med arbetsterapeuternas fackförbund, FSA, ska sprida kunskap till läkare och sjuksköterskor inom primärvården om arbetsterapeuters kompetens så att fler hjärnskadade får träffa arbetsterapeuter.

En av Hjärnkrafts viktigaste uppgifter är att bilda opinion för hjärnskadade människors rätt till rehabilitering och andra sociala rättigheter som LSS. Närmast på tur står en kampanj i skolorna för att informera om konsekvenserna av våld.

– Unga människor vet alldeles för lite om vilka allvariga effekter som uppstår i hjärnan efter våld. Vi vill sprida information om vad som händer med de människor som måste leva vidare med sina skador efter misshandeln. I kampanjen som riktar sig till högstadiet ska unga själva berätta om sina problem och uppmana jämnåriga att sluta misshandla, säger Marie-Jeanette Bergvall.

Hjärnkraft bildades för 20 år sedan, 1988, som en konsekvens av en tragisk trafikolycka. Den kände TV-journalistens Bengt Östes dotter blev överkörd av en

rattfull bilförare. Tillsammans med sin hustru kämpade han för dotterns rätt till rehabilitering. Men sådan fanns inte

att få för Marie-Jeanette Bergvall, kanslichef på Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft förvärvade hjärnskador, eftersom de betraktades som "icke rehabiliteringsbara".

Hjärnkraft bildades av anhöriga som sökte stöd hos andra i varandra i en situation som de aldrig tidigare varit i. De mötte stor okunskap om hjärnskador inom sjukvården när de kämpade för att deras anhöriga skulle få rehabilitering.

"Icke rehabiliteringsbar" var ett allmänt vedertaget begrepp och synen på rehabiliteringens möjligheter var mycket pessimistisk. Då fanns heller inte någon etablerad handikapporganisation som ville ta sig an gruppens speciella behov. Därför bildades Hjärnkraft.

Sedan dess har föreningen bedrivit en aktiv verksamhet. 1992-1993 genomförde Hjärnkraft ett riksomfattande uppsökarprojekt och kartlade vad som hände med personer med förvärvade hjärnskador. Det visade sig att ett stort antal skadade fanns inom långvården eller på psykiatriska avdelningar, utan någon form av stimulans eller rehabilitering.

Projektet bidrog till att rehabiliteringsbehovet började uppmärksammas. Hjärnkrafts mål är att alla som får en hjärnskada ska få en optimal rehabilitering och de närstående ska få fullgott stöd och information.

– Men dit är det långt. Mycket långt, konstaterar Marie-Jeanette Bergvall.

Marie-Jeanette Bergvall, kanslichef på Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft